

Pensionsudlignende regler ved separation og skilsmisse

Denne å[ ] er omfattet af lov om ophavsret.

Uanset evt. aftale med Copy-Dan er det ikke tilladt at kopiere eller indscanne siden til undervisningsbrug eller erhvervmæssig brug.

Bogen er udgivet af Djøf Forlag (www.djoef-forlag.dk)

Gitte Meldgaard Abrahamsen

Pensionsudlignende regler
ved separation og skilsmisse

Jurist- og Økonomforbundets Forlag
2014

Denne å[* er omfattet af lov om ophavsret.

Uanset evt. aftale med Copy-Dan er det ikke tilladt at kopiere eller indscanne siden til undervisningsbrug eller erhvervmæssig brug.

Bogen er udgivet af Djøf Forlag (www.djoef-forlag.dk)

Gitte Meldgaard Abrahamsen
Pensionsudlignende regler ved separation og skilsmisse

1. udgave, 1. oplag

© 2014 by Jurist- og Økonomforbundets Forlag

Alle rettigheder forbeholdes.
Mekanisk, elektronisk, fotografisk eller anden gengivelse af
eller kopiering fra denne bog eller dele heraf
er ifølge gældende dansk lov om ophavsret ikke tilladt
uden forlagets skriftlige samtykke eller aftale med Copy-Dan.

Omslag: Bo Helsted
Tryk: AKAPRINT, Tilst

Printed in Denmark 2014
ISBN 978-87-574-3274-9

Udgivet med støtte fra
**Jurist- og Økonomforbundets Forlags legat til støtte
for udgivelse af videnskabelig litteratur**

Jurist- og Økonomforbundets Forlag
Gothersgade 137
1123 København K

Telefon: 39 13 55 00
Telefax: 39 13 55 55
e-mail: forlag@djoef.dk
www.djoef-forlag.dk

Denne å[ ] er omfattet af lov om ophavsret.

Uanset evt. aftale med Copy-Dan er det ikke tilladt at kopiere eller indscanne siden til undervisningsbrug eller erhvervmæssig brug.

Bogen er udgivet af Djøf Forlag (www.djoef-forlag.dk)

Indholdsfortegnelse

Forord	13
Kapitel 1. Introduktion	15
1. Afhandlingens emne og relevans	15
2. Afhandlingens formål	19
3. Afgrænsning	21
4. Afhandlingens opbygning	22
Kapitel 2. Afhandlingens metode	25
1. Metode	25
2. Afhandlingens retskilder	26
2.1. Loven	26
2.1.1. Lovens ordlyd	26
2.1.2. Lovens formål	27
2.1.3. Lovens forarbejder	27
2.2. Retspraksis	30
2.3. Forholdets natur	31
3. Særligt om juridisk litteratur	32
Kapitel 3. Formuefællesskabet og ligedelingsreglen	33
1. Formuefællesskabets udvikling	33
1.1. Tiden op til RVL af 1925	34
1.2. RVL af 1925	35
1.3. Tiden fra RVL	37
1.4. Hensynene bag formuefællesskabet	39
2. Formuefællesskab og ligedeling i dag	40
3. Formuefællesskabet fremadrettet	42
Kapitel 4. Pensionssystemet og pensionsbegrebet	45
1. Det danske pensionssystem	45
2. Pensionsrettighedsbegrebet	48
2.1. Pensioners formål	49

Indholdsfortegnelse

2.2.	Pensioners indhold	49
2.2.1.	Rentepension (livrenter)	49
2.2.2.	Kapitalpension (aldersopsparing)	50
2.2.3.	Ratepension	50
2.3.	Pensioners grundlag	51
2.4.	Pensioners beskatning	51
2.4.1.	Indbetalinger (fradragsret/bortseelsesret)	52
2.4.2.	Pensionsafkastbeskatning	52
2.4.3.	Udbetaling	52
2.5.	Konkluderende om begrebet pensionsrettigheder	53
3.	Pensionstyperne	54
3.1.	De lovbaserede pensionsrettigheder	55
3.1.1.	Folkepensionen	55
3.1.2.	Efterløn	56
3.1.3.	Den supplerende arbejdsmarkedspension	56
3.1.4.	Arbejdsmarkedets tillægspension	57
3.1.5.	Den midlertidige pensionsopsparing	58
3.1.6.	Den særlige pensionsopsparing	59
3.1.7.	Lønmodtagernes dyrtidsfond	59
3.2.	Arbejdsmarkedspensioner	60
3.2.1.	Tjenestemandspension	60
3.2.2.	Virksomhedsbaserede tilsagnsordninger	61
3.2.3.	Kollektive arbejdsmarkedspensioner	61
3.3.	Individuelle pensioner	62
4.	Pensionsbilledet i dag og fremadrettet	63

Kapitel 5. Pensionsrettigheders behandling ved separation og skilsmisse – historisk	67
1. RVL § 15, stk. 2	67
2. Fortolkningen af RVL § 15, stk. 2	69
2.1. Rentepensioner	70
2.2. Kapital- og rateordninger	72
3. Kritik af den tidligere retstilstand	74
4. Mulighed for kompensation	75
4.1. Vederlagskrav	75
4.2. Urimeligt ringe-reglen	76

Kapitel 6. Lov nr. 483 af 7. juni 2006	77
1. Intentionerne bag loven	77
2. Oversigt over loven	79

3.	Hvilke pensionsrettigheder er omfattet af RVL §§ 16 b-h?	81
3.1.	Rettigheder, der er fælleseje	81
3.2.	Pensionsrettighed	82
3.3.	Passivering og skat	85
4.	Forlods udtagelse af pensionsrettigheder	87
4.1.	Udgangspunkt om forlods udtagelse	87
4.2.	Kortvarige ægteskaber	87
4.2.1.	Hvornår er et ægteskab korterevarende?	88
4.2.2.	Forudgående samliv	89
Kapitel 7. Rimelige kontra ikke-rimelige pensioner		93
1.	Sondringen rimelig kontra øvrige pensioner (ikke-rimelige)	93
2.	Rimelige pensionsrettigheder	94
2.1.	Formålet med rimelighedsvurderingen	94
2.2.	Begrebet rimelige pensionsrettigheder	95
2.3.	Rimelig ud fra ægtefællens egen situation	96
2.3.1.	Lønmodtagere	97
2.3.1.1.	Omfattet af en arbejdsmarkedspension	97
2.3.1.2.	Ikke omfattet af en arbejdsmarkedsoverenskomst ...	106
2.3.1.3.	Konkrete pensionsrettigheder for lønmodtagere	110
2.3.2.	Selvstændige erhvervsdrivende	112
2.3.2.1.	Konkrete pensionsrettigheder for selvstændige	117
2.3.3.	Generelle problematikker	119
2.3.3.1.	Anderledes eller kortere opsparingsforløb	120
2.3.3.2.	Indhente »tabte« pensionsbidrag – regelmæssighed?	123
2.3.3.3.	Forhøjede indbetalinger på grund af ekstra job	125
2.3.3.4.	Pensionsrettigheder etableret ved gældsstiftelse	128
2.4.	Rimelig ud fra ægtefællernes samlede situation	128
3.	Ikke-rimelige pensionsrettigheder	131
3.1.	Oparbejdet af fællesejemidler?	131
3.2.	Pensionsrettigheder, der skal inddrages i ligedelingen	134
4.	Udbetalte pensionsrettigheder	135
4.1.	Forlodsudtagelse af udbetalte beløb	136
4.1.1.	Betingelser for forlodsudtagelse	136
4.1.1.1.	Rimelige rettigheder	136
4.1.1.2.	Hvilke rettigheder?	137
4.1.1.3.	Ikke forbrugt	137
4.1.1.4.	Ikke mistet karakter af pensionsopsparing	138

Indholdsfortegnelse

4.1.2.	Indtægter og surrogater	139
4.1.2.1.	Sammenblanding af midler	140
4.1.2.2.	Overgangsbestemmelser?	142
4.2.	Udbetalte pensionsrettigheder, der skal indgå i ligedelingen ..	143
5.	Konklusion	145
6.	Perspektiverende og retspolitiske overvejelser	147
Kapitel 8. Fællesskabskompensation		151
1.	Formålet med bestemmelsen	151
2.	Betingelser	153
2.1.	Mindre pensionsopsparing end rimeligt	155
2.2.	Hensynet til familien eller den anden ægtefælle	155
2.2.1.	Legitime hensyn	157
2.2.1.1.	Hensyn til familien	157
2.2.1.2.	Hensyn til den anden ægtefælle	163
2.2.2.	Illegitime hensyn	168
2.2.2.1.	Arbejdsløshed	168
2.2.2.2.	Sygdом	171
2.2.2.3.	Uddannelse/opstart af selvstændig virksomhed	171
2.2.2.4.	Nedarvet familiemønster/langvarigt fravær?	172
2.2.2.5.	Personlige interesser	173
2.2.3.	Ægtefællernes uenighed	174
2.2.3.1.	Bevislig uenighed	174
2.2.3.2.	Tilkendegivet uenighed undervejs	175
2.2.3.3.	Opsummerende	178
2.3.	Under ægteskabet	179
2.4.	Bagatelgrænse	182
2.4.1.	To års fuldtidsindbetalinger	183
2.4.2.	Bagatelgrænsen i praksis	188
3.	Kompensationens størrelse	189
3.1.	Pensionstab	190
3.1.1.	Er der lidt et pensionstab?	190
3.1.2.	Opgørelse af tabet	193
3.1.2.1.	Udgangspunkt i de manglende indbetalinger	196
3.2.	Begrænsninger i kompensationens størrelse	198
3.2.1.	Begrænsninger i lovens ordlyd	198
3.2.1.1.	Kompensationens maksimum	199
3.2.1.2.	Under ægteskabet	200
3.2.1.3.	Af fællesejemidler	201

3.2.2.	Begrænsninger i bemærkningerne	204
3.2.2.1.	Økonomiske og pensionsmæssige forhold	204
3.2.2.2.	Den anden ægtefælles samlede pensionsniveau	205
3.2.2.3.	Ægtefællen er insolvent	207
3.2.3.	Øvrige begrænsninger?	209
3.2.3.1.	Maksimalt halvt pensionstab?	210
3.2.3.2.	Nedsætter en opfyldningspension kompensationen?	214
3.3.	Udmåling af kompensation i praksis	219
4.	Konklusion	223
4.1.	Hvornår kan en fællesskabskompensation komme på tale?	224
4.2.	Kompensationens størrelse	224
5.	Perspektiverende og retspolitiske betragtninger	226
5.1.	Er intentionen ført ud i praksis?	226
5.2.	Betragtninger over potentielle konsekvenser	227
5.3.	Retspolitiske overvejelser	231
5.3.1.	Erstatningslignende kontra skønmæssig bestemmelse	231
5.3.2.	Forudgående samliv	232
5.3.3.	RVL § 16 d, stk. 2	233
Kapitel 9. Rimelighedskompensation		235
1.	Formålet med bestemmelsen	235
2.	Betingelserne for rimelighedskompensation	237
2.1.	Længerevarende ægteskab	238
2.1.1.	Forudgående samliv	239
2.1.2.	Samlivsophævelse	242
2.1.3.	15 år en absolut grænse?	243
2.2.	Stor forskel mellem værdierne af ægtefællernes pensionsrettigheder	244
2.2.1.	Forskel	244
2.2.1.1.	Hvilke pensionsrettigheder?	244
2.2.1.1.	Sammenligningstidspunktet	247
2.2.1.3.	Hvilken værdi?	249
2.2.1.4.	Praktisk sammenligning af ægtefællernes pensioner	253
2.2.2.	Stor forskel	256
2.3.	Pensionsmæssigt urimeligt stillet	260
2.3.1.	Kriterier i lovens ordlyd	261
2.3.1.1.	Ægteskabets varighed	261
2.3.1.2.	Ægtefællernes formueforhold	262
2.3.1.3.	Omstændighederne i øvrigt	272

Indholdsfortegnelse

2.3.2.	135.000 kr.-grænsen i bemærkningerne	275
3.	Kompensationens størrelse	277
3.1.	Lovens momenter	278
3.2.	Momenter i bemærkningerne	278
3.2.1.	Kompensationens maksimum	279
3.2.1.1.	25 % af forskellen	279
3.2.1.2.	Maksimum afhængig af ægteskabets længde	282
3.2.2.	135.000-loft	284
3.2.3.	50.000 kr. forskel	285
3.2.4.	Den kompensationsøgendes sædvanlige niveau	285
3.2.5.	Insolvens	287
3.3.	Udmåling af kompensation i praksis	288
4.	RVL § 16 e som opsamlingsbestemmelse	289
5.	Konklusion	291
5.1.	Hvornår kan en rimelighedskompensation komme på tale? ...	291
5.2.	Kompensationens størrelse	292
6.	Retspolitiske og perspektiverende overvejelser	293
6.1.	Reglen som skønsmæssig bestemmelse	294
6.1.1.	Betingelser	294
6.1.2.	Kompensationens størrelse	295
6.2.	Reglen som opsamlingsbestemmelse	297
6.3.	Betragtninger over potentielle konsekvenser af reglens begrænsede anvendelse	299
Kapitel 10. Processuelle aspekter		303
1.	Skifteprocessen	303
1.1.	Gældende retstilstand	304
1.1.1.	Offentligt skifte	304
1.1.2.	Privat skifte	305
1.2.	Tidligere retstilstand	306
2.	Bevisbyrder	307
2.1.	Rimelig eller øvrig pension?	308
2.2.	Fællesskabskompensation	312
2.3.	Rimelighedskompensation	314
3.	Procesøkonomi	317
3.1.	Skifteafgift	317
3.2.	Sagsomkostninger	319
3.3.	Fri proces	322
4.	Deling på skiftet	323
4.1.	Inddragelse af øvrige pensioner	323

4.2.	Betaling af kompensation	324
4.3.	RVL § 16 f, stk. 2	325
4.3.1.	Betaling ikke mulig	326
4.3.1.1.	Afdragsordning	327
4.3.1.2.	Deling af pensionsrettighed	328
4.3.1.3.	Afdrag af løbende livsbetinget ordning	328
4.3.2.	Ægtefællernes aftalemuligheder	329
5.	Perspektiverende betragtninger	331
5.1.	Reglernes begrænsede anvendelse?	331
5.2.	Formelle hindringer for anvendelsen?	333
Kapitel 11. Ægtefællernes aftalemuligheder		337
1.	RVL § 16 h	337
2.	Aftaler om særeje	338
2.1.	Formålet med bestemmelsen	338
2.2.	Hvilke pensionsrettigheder?	338
2.3.	Hvilke særejeformer?	339
2.4.	Fremtidige indbetalinger	341
2.4.1.	Ikke i ægtepagten taget stilling til fremtidige indbetalinger	342
2.4.2.	Fremtidige indbetalinger også særeje	342
2.4.3.	Fremtidige indbetalinger ikke omfattet af særeje	343
3.	Aftaler om deling	343
3.1.	Formålet med bestemmelsen	344
3.2.	Hvilke pensionsrettigheder?	345
3.2.1.	Kapital- og ratepensioner	345
3.2.2.	Rentepensioner	346
3.2.3.	Uafklaret, om der kan aftales ligedeling	349
3.2.3.1.	Opsparede efterlønsbidrag	350
3.2.3.2.	Mix-pensioner	351
3.3.	Konvertering	352
3.4.	Hvilke aftaler om ligedeling kan aftales?	354
3.4.1.	Lighedeling af en del af værdien	354
3.4.1.1.	En del	355
3.4.1.2.	Den del af værdien, der overstiger	356
3.4.2.	Tidsbegrænsning	359
3.4.3.	Udbetalte beløb	360
3.4.4.	Fremtidige indbetalinger	362
4.	Aftaler om enkelte pensionsrettigheder	362
4.1.	Rimelighedsvurderingen, jf. RVL § 16 b	363

Indholdsfortegnelse

4.2. Fællesskabskompensation, jf. RVL § 16 d	364
4.3. Rimelighedskompensation, jf. RVL § 16 e	365
4.4. Opsummerende	366
5. Udformningen af ægtepagter	366
6. Konklusion	367
7. Retspolitiske og perspektiverende betragtninger	369
Kapitel 12. Afslutning	373
1. Konklusion	373
2. Perspektiverende betragtninger	376
2.1. Behovet for pensionsudligning	376
2.2. Den sparsomme retspraksis	377
2.3. Ægtefællernes aftalemuligheder	378
3. Retspolitiske overvejelser	378
3.1. En mere skønsmæssig anvendelse	378
3.2. Det forudgående samliv	380
3.3. Sondring mellem pensionsrettighedstyper	381
Litteraturliste	383
Domsregister	389
Stikordsregister	391

Forord

Denne bog er en udgivelse af min ph.d.-afhandling indleveret ved Aalborg Universitet den 5. september 2013 og forsvaret den 29. november 2013. Der er kun foretaget enkelte mindre ændringer og der er ikke medtaget nyt materiale efter indleveringsdatoen.

I løbet af de 3 år, jeg har arbejdet med afhandlingen, har en lang række personer bidraget med konstruktiv kritik og jeg skylder alle en stor tak. En ganske særlig tak skal lyde til min vejleder Marianne Holdgaard for stor faglig og personlig støtte igennem hele forløbet. En tak skal ligeledes lyde til advokat Jørgen U. Grønborg som udover at have været tilknyttet som bi-vejleder på afhandlingen tillige var personen, der vakte min interesse for området under min studietid.

En tak skal også rettes til en række advokater, som har sendt mig domme og givet mig indblik i konkrete sager: Jesper Langsted, Lene Astrup Treffer og Annette Kyhn-Hansen.

Endvidere en stor tak til Frank Pedersen, afdelingsdirektør i SEB-pension, for gennemlæsning af det pensionsretlige kapitel og for værdifulde kommentarer hertil samt til advokat Peter Teisen, ligeledes SEB-pension, for givende samtale.

Tillige en stor tak til professor Margareta Brattström, Uppsala, for et inspirerende forskningsophold.

En tak skal ligeledes rettes mod mine kære kollegaer på Juridisk Institut, Aalborg Universitet, for et inspirerende arbejdsmiljø. I særdeleshed tak til Carsten Munk-Hansen for udbytterige samtaler af metodisk karakter. Desuden tak til stud.jur. Maria Skov Andersen for udarbejdelse af stikordsregister.

Slutteligt skylder jeg min kæreste, min familie og mine venner en tak for den store støtte og for de mange opmuntringer undervejs i processen.

Gitte Meldgaard Abrahamsen